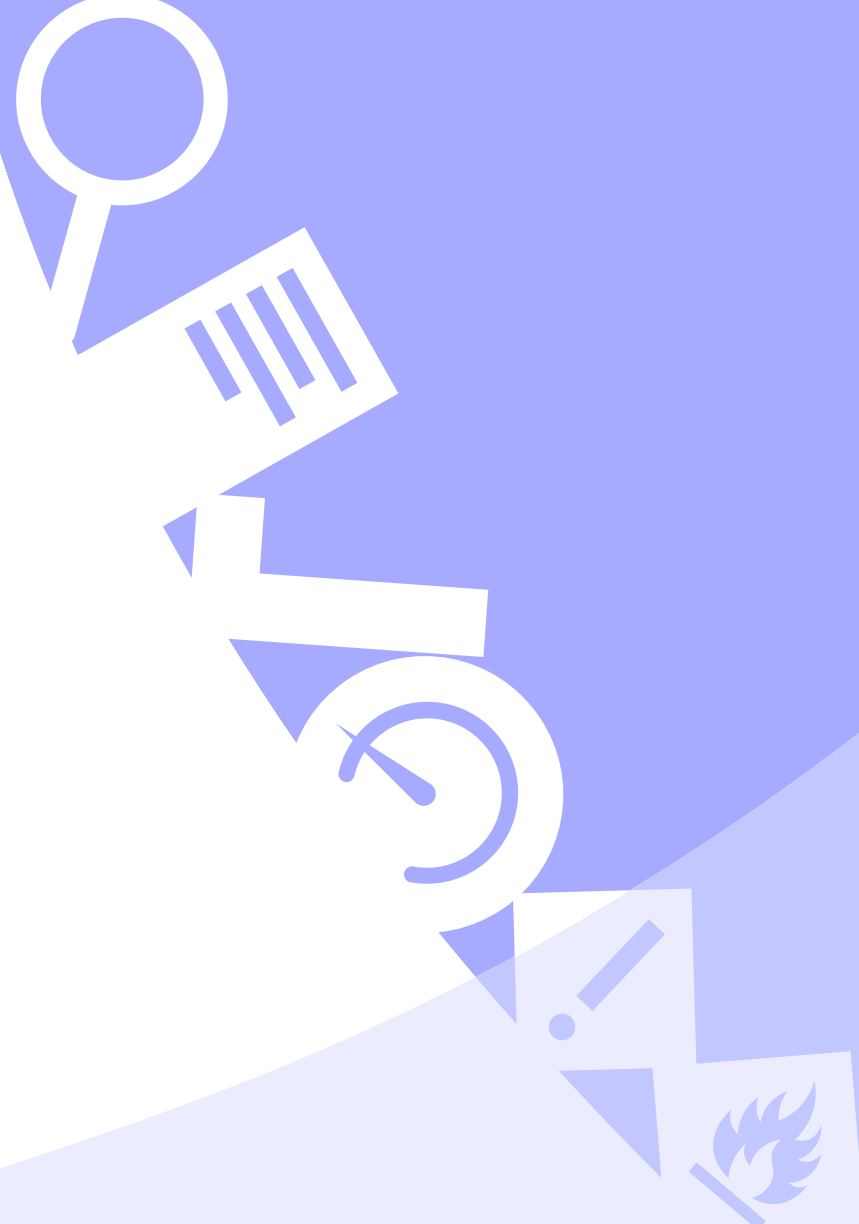

Grunden för riskbedömningar

Innehåll

Introduktion	3
Att genomföra en riskbedömning - steg 1 och steg 2	5
Utvärdera riskerna	6
Att genomföra en riskbedömning - steg 3, steg 4 och steg 5	7
Vad ska du riskbedöma?	9
Hantera dina riskbedömningar mer effektivt	10
Referenser	11
Hur EcoOnline kan hjälpa till	12

Introduktion

Oavsett om du arbetar på ett kontor eller på en byggarbetsplats, ensam eller i ett team, kan arbetsplatser vara en källa till faror och risker för de anställda.

Naturligtvis kan allvaret i sådana risker variera kraftigt. På en byggarbetsplats kan de verka uppenbara: tunga maskiner, buller, arbete på hög höjd, bristande utbildning, otillräckligt säkrade platser osv.

I kontorsmiljöer är det ofta mindre dramatiskt, men du måste ändå ta hänsyn till (bland annat) risken för att snubbla eller halka, brandsäkerhet, elsäkerhet och manuell hantering, t ex tunga lyft.

Det slutar inte där. Har du riskbedömt ergonomin i arbetsmomentet så att du inte får belastningsskador? Undersökt om det finns risk för tunga lyft och ensidigt arbete orsakar värk i muskler och leder? Finns det en risk för att de anställda utvecklar ögonstress eller ryggproblem på grund av bristande rörelse? Har stressens inverkan på dina anställda riskbedömts ordentligt? Vet du vilka tecken du ska leta efter när det gäller brister i arbetsmiljön?

Alla arbetsplatser har risker som de anställda kan utsättas för, och det är arbetsgivarens ansvar att riskbedöma och skapa en så säker och hälsosam arbetsplats som möjligt.

Varför du ska göra en riskbedömning

För länder i EU krävs enligt ramdirektiv att arbetsgivare ska göra en riskbedömning “för att kunna vidta lämpliga åtgärder för att skydda arbetstagarnas säkerhet och hälsa”ⁱⁱⁱ. Det bör noteras att det inte finns några EU-regler som exakt beskriver hur riskbedömningar ska genomföras.^{iv} I Sverige finns dessa regler via Arbetsmiljöverket.ⁱ

Vad är riskhantering?

När det gäller hälsa, miljö och säkerhet (HMS) är riskhantering en formell process som används av organisationer för att identifiera risker, utvärdera sannolikheten och dess konsekvensen för dessa risker. Man ska även beskriva de åtgärder som ska vidtas för att minska eller eliminera risken. Riskbedömningarna som görs ska dokumenteras och utgör en viktig del i denna process.

Vad är en riskbedömning?

Arbetsmiljöverket (AMV) definierar en riskbedömning som “Riskbedömning är att bedöma de risker som har identifierats i verksamheten för att värdera om riskerna är allvarliga eller inte.”

I föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1) ställs det krav på att i den centrala aktivitetskedjan ska arbetsgivarenⁱ:

1. undersöka arbetsmiljön,
2. bedöma risker,
3. vidta åtgärder, och
4. kontrollera åtgärderna.

Ibland används begreppet riskbedömning som ett samlingsnamn för hela aktivitetskedjan, men det är egentligen en aktivitet bland andra.

Att genomföra en riskbedömning - steg 1 och steg 2

Enligt ISO 45001 ska riskbedömningar och möjlighetsbedömningar finnas inom organisationen. De ska utföras efter målen som organisationen satt upp för systemet.

Steg 1: Identifiera riskerna

Din riskbedömning bör innebära att du ser dig omkring på hela din arbetsplats för att se vad som kan orsaka skada. Det är en bra idé att gå igenom tidigare gjorda riskbedömningar men även se över data kring olyckor och sjukskrivningar.

EU-OSHA rekommenderar också att du söker andra informationskällor, t.ex. tillverkare, rättsliga bestämmelser, skyddsombud osv. Att samarbeta direkt med arbetstagarna kan också ge värdefulla insikter.

Kom ihåg att du måste ta hänsyn till alla som kan vara i riskzonen på arbetsplatsen, inte bara de anställda. Det kan handla om entreprenörer (även städpersonal och väktare), besökare, allmänheten osv.

“Organisationen bör identifiera risker, oavsett om deras källor är under dess kontroll eller inte. - ISO 31000.^{vi}

Steg 2: Bedöm risken

I det här skedet ska du se till att du vet vem som kan skadas och hur, och vad du redan gör för att kontrollera risken.

EU-OSHA och Arbetsmiljöverket i Sverige rekommenderar:

- hur sannolikt det är att en risk/fara kommer att orsaka skada;
- hur allvarlig (konsekvensen) av den skada sannolikt kommer att bli;
- hur ofta (och hur många) arbetstagare som exponeras för denna risk.

Du ska också skapa åtgärder för att kontrollera denna risk och utse vem som ska utföra dessa.

Utvärdera riskerna

Sannolikhetstabell

En riskmatris (ix) används oftast för att utvärdera risker - genom att ringa in sannolikheten för att en skada ska uppstå till följd av en identifierad fara mot hur allvarlig effekten blir om den inträffar. Matrisen kan vara så enkel eller komplex som verksamheten kräver.

Sannolikhetstabell

Sannolikhet	Faktisk frekvens	Sannolikhet
Nästan säker (5)	Förekommer vart 5:e år eller oftare	1%
Sannolikt (4)	Förekommer vartannat till vart femte år	10%
Möjliga (3)	Förekommer vart 1-2:e år	50%
Osannolikt (2)	Kommer varannan månad	75%
Sällsynt/avlägsen (1)	Förekommer minst en gång i månaden.	99%

Tabell över allvarlighetsgrad/påverkan

Försumbart (1)	Biverkning som leder till lindrig skada som inte kräver första hjälpen.
Mindre (2)	Mindre skada eller sjukdom, första hjälpen behövs. <3 dagars frånvaro <3 dagars förlängd sjukhusvistelse Försämrade psykosocial funktion >3 dagar <1 månad
Måttlig (3)	Betydande skada som kräver medicinsk behandling, e.g fraktur och/eller rådgivning. Byrån ska rapportera, e.g Myndighet, Polisen (våldsamma och aggressiva handlingar). > 3 dagars frånvaro, 3-8 dagars förlängd sjukhusvistelse. Försämrade psykosocial funktion mer än en månad mindre än sex månader.
Större (4)	Svåra skador/ långvarig arbetsoförmåga eller funktionsnedsättning (förlust av en kroppsdel) som kräver medicinsk behandling och/eller rådgivning. Försämrade psykosocial funktion i mer än sex månader.
Extremt (5)	Incident som leder till dödsfall eller större permanent arbetsoförmåga. Händelse som påverkar ett stort antal patienter eller allmänheten. Permanent psykosocial funktionsnedsättning.

Tabell över konsekvenserna av allvarlighetsgrad

Riskmatris	Försumbart (1)	Mindre (2)	Måttlig (3)	Större (4)	Extremt (5)
Nästan säker (5)	5	10	15	20	25
Sannolikt (4)	4	8	12	16	20
Möjliga (3)	3	6	9	12	15
Osannolikt (2)	2	4	6	8	10
Sällsynt/avlägsen (1)	1	2	3	4	5

Exempel på riskmatris

Genom att kombinera allvarlighetsgraden/ konsekvenserna och sannolikheten kan man fastställa riskklassificeringen.

Till exempel:

Sannolikhet 3 (möjlig) x allvarlighetsgrad 1 (försumbar) = $1 \times 3 = 3$ (grön)

Sannolikhet 2 (osannolik) x konsekvens 3 (måttlig) = $3 \times 2 = 6$ (gul).

När riskvärderingen har fastställts måste risken utvärderas, dvs. vilka risker som är acceptabla och vilka risker som kräver behandling/kontroll och på vilken nivå.

Att genomföra en riskbedömning - steg 3, steg 4 och steg 5

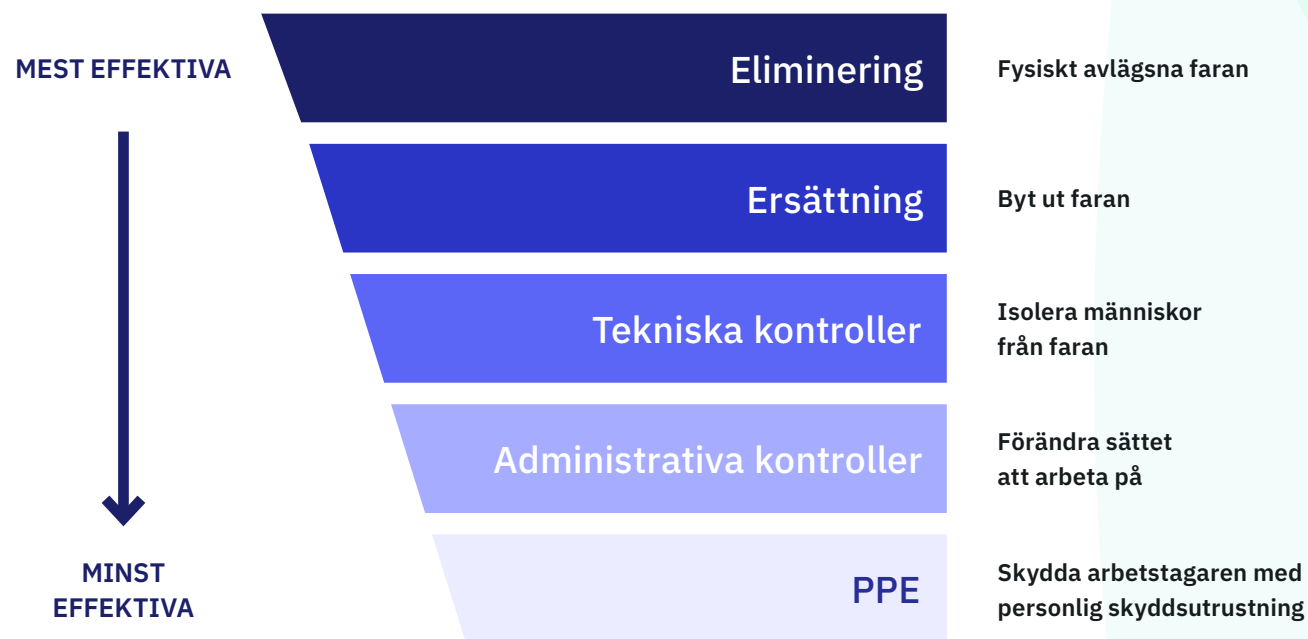

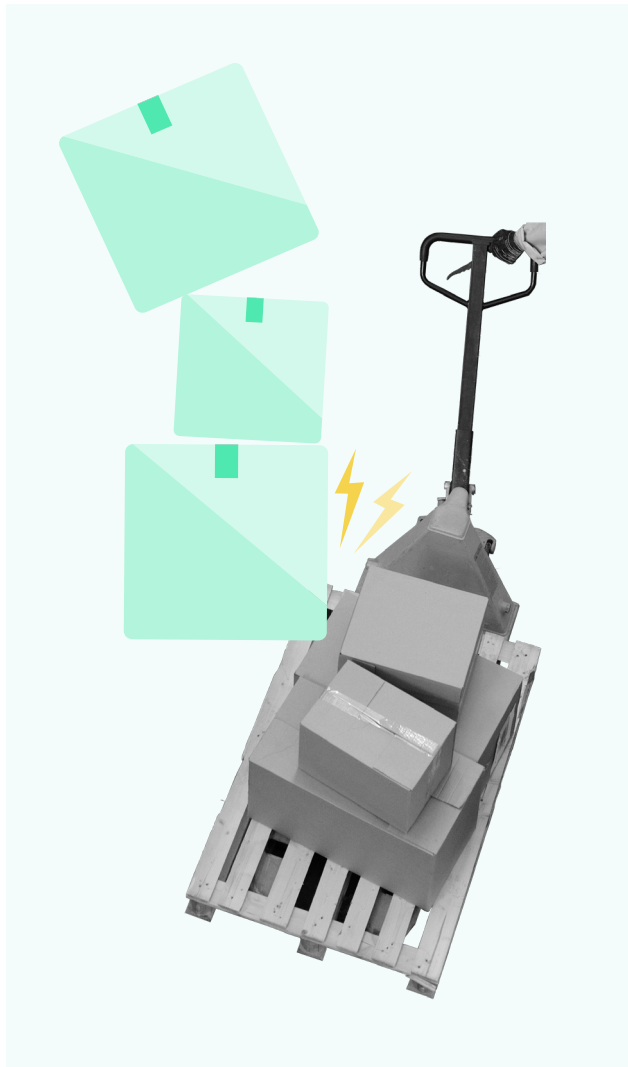
Steg 3: Kontrollera riskerna

Du bör nu fundera på om riskerna kan elimineras helt och hållet, eller om riskerna kan minskas och kontrolleras så att skadan är osannolik. Kontrollerna ska alltid vara relevanta för din verksamhet.

Det finns flera åtgärder som du kan vidta för att uppnå detta, bland annat (men inte uteslutande): byta ut farliga material och tillhandahålla personlig skyddsutrustning som är lämplig för uppgiften och den anställdes behov. Tänk på att arbetstagarnas engagemang ger effektivare riskkontroller.

När du ska kontrollera effekten av åtgärden/åtgärderna kan du använda dig av kontrollhierarkin nedan:

Steg 4: Dokumentera dina resultat

Det finns krav på att du ska dokumentera dina risker och följande information ska finnas med:

- Vilka delar av verksamheten som ingått i undersökningen och riskbedömningen
- I vilka situationer eller utrymmen en kemisk risk behöver elimineras eller minskas
- Vilka skyddsåtgärder som ska göras när man utför olika typer av arbetsuppgifter och vilka skadebegränsande och avhjälpanande åtgärder som ska vara förberedda
- Vilka övriga åtgärder eller mer detaljerade undersökningar som är beslutade, vem som har ansvaret och när de ska vara klara
- Vilka personer som deltagit i bedömningen
- Tidpunkten för nästa planerade undersökning och riskbedömning, såvida det inte är en bedömning av ett tillfälligt arbete
- Vilket datum dokumentet skrivits
- Vem som i egenskap av ansvarig godkänt undersökningen och riskbedömningen.

Om kontrollerna redan finns i befintliga dokument, t.ex. metodbeskrivningar, eller i befintliga system, t.ex. digitala checklistor, kan man hänvisa till dem i stället för att upprepa dem. Förlita dig inte enbart på att ha dokumenten i pappersform, eftersom din främsta prioritet bör vara att kontrollera riskerna i praktiken!

Steg 5: Utvärdera

Du måste göra regelbundna kontroller för att se till att de åtgärder du initierat och förebyggande metoder genomförs och att de är framgångsrika.

Ett stort problem för organisationer är att de arkiverar riskbedömningar och inte granskar dem under längre tid. Arbetsplatser förblir inte statiska; anställda slutar eller ansluter sig, utrustning köps in eller byts ut, nya processer och rutiner för att utföra en uppgift tas i bruk.

Som arbetsgivare måste du kunna visa att ditt systematiska arbetsmiljöarbete och de riskbedömningar du gjort har haft effekt, och att vissa riskbedömningar behöver göras oftare än andra.

Vad ska du riskbedöma?

Du kommer förmodligen att stöta på flera olika svar på frågan “Vilka är de olika typerna av riskbedömning?”. Branscher kan ha olika namn för ett liknande begrepp. Länder kan också ha förordningar som dikterar vilken typ av riskbedömningar som måste användas i vissa scenarier.^{vii}

En riskbaserad riskbedömning ska identifiera alla potentiella källor till skada, oavsett om de är kopplade till en uppgift/anställd eller inte. Åtgärderna som bestäms är baserade på frekvensen av risken. Det som bland annat ska ingå i riskbedömningen är:

- Kringliggande arbetsmiljön (buller, ljus och vibrationer)
- Utbildningsbehov av personal
- Utrustning och maskiner (exempelvis finns det risk för klämskada eller halkrisk)

Riskbedömningar kan användas när det finns ett specifikt, fördefinierat krav (lagligt, regelbaserat, procedur/processmässigt) på att genomföra en riskbedömning.

Några exempel:

- Jobbar ensam (ensamarbete)
- Manuell hantering
- Bedömning av brandrisk
- Gravida och ammande kvinnor

Hantera dina riskbedömningar mer effektivt

Förhoppningsvis har den här guiden gett dig en bättre uppfattning om de grundläggande delarna i en riskbedömning och hur du kan genomföra dem i din verksamhet. Men hur ska du hantera dem?

Många organisationer fortsätter att utföra riskbedömningar på papper eller i ett Word-dokument. Detta kan leda till hundratals riskbedömningar och timmar av administrativ tid för att skapa dem. Manuellt arbete som tar tid!

Finns det inte heller ett gemensamt och centraliserat system får verksamheten hantera ett stort antal riskbedömningar i ofta olika format, som dessutom är utspridda på flera olika platser. Här är utmaningen att arbeta konsekvent med mallar och versionshantering. Det gör det ännu svårare att uppfylla kraven och att bevisa att de uppfylls.

Som du har insett är det viktigt att riskbedömningarna är lätta att få tillgång till och uppdatera om arbetet förändras (rutiner, processer, arbetsmiljön och innehåll). Om man inte har en tydlig överblick över sin organisations risker medför detta risk för ohälsa för de anställda och att du som arbetsgivare inte följer rådande lagstiftning.

Referenser

- i) Riskbedömning – hur allvarliga är riskerna i din arbetsmiljö? <https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbeta-med-arbetsmiljon/systematiskt-arbetsmiljoarbete-sam/riskbedomning/> Arbetsmiljöverket ([av.se](https://www.av.se/))
- ii) Europeiska arbetsmiljöbyrån (EU-Osha). Riskbedömning – nyckeln till hälsosamma arbetsplatser. <https://www.ul.ie/sites/default/files/hr/Risk%20Bedomning.pdf>
- iii) Europeiska arbetsmiljöbyrån (EU-Osha). Ramdirektivet om hälsa och säkerhet på arbetsplatsen. <https://osha.europa.eu/en/legislation/directives/>
OSH-ramdirektivet/OSSH-ramdirektivet-INLEDNING
- iv) Ditt Europa (2022). Hälsa och säkerhet på arbetsplatsen. https://europa.eu/youreurope/business/human-resources/social-security-health/work-safety/index_en.htm
- v) Health and Safety Executive UK (HSE). Hantera risker och riskbedömning på jobbet. <https://www.hse.gov.uk/simple-health-safety/risk/steps-neededto-manage-risk.htm>
- vi) Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) (2018) ISO 31000 Riskhantering – riktlinjer. ISO310002018.pdf (governance.ie)
- vii) EcoOnline (2021): Riskbedömning av arbetsmiljön: Så här gör du i 5 steg. <https://www.ecoonline.com/sv/blogg/riskbedomning-arbetsmiljo>

Tasks	
Description	
Energy consumption	 1 <
Local environmental disaster / issue	 1 <

Hur EcoOnline kan hjälpa till

Vår mjukvara hjälper dig att enkelt hantera och utföra dina riskbedömningar på ett sätt som passar din verksamhet och främjar säkerhetskulturen på arbetsplatsen.

Mjukvaran för riskbedömning kan användas för att standardisera din riskhanteringsprocess. Användare kan enkelt skapa, dela och redigera riskbedömningar, som sedan lagras på en central plats – vilket ger alla relevanta anställda den åtkomst de behöver.

Med dashboards som ger en bra överblick, gör det också enkelt att följa trender och minska riskerna.

Vår modul med checklistor ger dig en serie av checklistor för att kunna bedöma faror, egenkontroller och åtgärder för enkel användning finns redan på plats. Det underlättar så att du kan lägga mer tid att skräddarsy bedömningen ordentligt efter dina egna behov.

Våra produktexperter finns på plats för att besvara frågor om riskbedömningar och hur vår lösning kan anpassas utifrån din verksamhet. Vi visar gärna hur vår digitala lösning kan underlätta.

Boka en demo >